

Sygn. akt II Ka 336/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 stycznia 2014 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSO Zbigniew Sadowski

Sędziowie: SO Janusz Adamski

SO Marek Podwójniak (spraw.)

Protokolant: sekr. sąd. Katarzyna Wiktorzak

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Sieradzu Ryszarda Kostrzewy

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 2014 roku

sprawy **K. M.**

oskarżonego z art. 218§ 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

na skutek apelacji wniesionej przez Prokuratora Rejonowego w Zduńskiej Woli

od wyroku Sądu Rejonowego w Zduńskiej Woli

z dnia 10 września 2013 r. sygn. akt II K 217/12

na podstawie art. 437 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1pkt 9 k.p.k i art. 17§ 1 pkt 6 k.p.k. oraz art. 632 pkt 2 k.p.k:

1. uchyla zaskarżony wyrok i postępowanie wobec K. M. umarza,
2. kosztami sądowymi postępowania obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt II Ka 336/13

UZASADNIENIE

W skierowanym do Sądu Rejonowego w Zduńskiej Woli akcie oskarżenia zarzucono K. M., to że:

w okresie od stycznia 2000 r. do miesiąca grudnia 2003 r. w Z. i innych miejscowościach województwa (...), będąc właścicielem Pracowni Graficznej (...) wykonując usługi dla ludności, zatrudniał bez rejestracji pracowników, za których nie odprowadzał składek na ubezpieczenie społeczne do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych czym działał na szkodę M. A., B. L., B. Ł., K. S. i innych to jest dokonanie czynu z art. 218 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Wyrokiem z dnia 10 września 2013 r. w sprawie II K 217/12 Sąd Rejonowy w Zduńskiej Woli uniewinnił K. M. od dokonania zarzucanego mu czynu i kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Apelację od powyższego orzeczenia w całości na niekorzyść oskarżonego wywiódł Prokurator Rejonowy w Zduńskiej Woli, który zarzucił rozstrzygnięciu błąd w ustaleniach faktycznych, poprzez dokonanie błędnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i wyciągnięciu z tychże nietrafnych wniosków, a polegających na niewłaściwym przyjęciu, iż w niniejszej sprawie zgromadzone dowody wskazują, iż K. M. nie dopuścił się popełnienia zarzucanego mu czynu polegającego na naruszeniu praw pracowniczych przyjmując, iż pokrzywdzeni ustaleniami w niniejszej

sprawie nie pozostawali w stosunku pracy z prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą (...), podczas gdy rodzaj wykonywanych czynności przez pokrzywdzonych, podporządkowanie w tym zakresie K. M. co do charakteru wykonywanej pracy w przedsięwziętych czynnościach, ustalenie czasu wykonywania prac remontowo- budowlanych, prowadzi nieodparcie do wniosku, że materiał dowodowy we wzajemnym ze sobą powiązaniu, przy uwzględnieniu zasady swobodnej oceny dowodów, wiedzy i doświadczenia życiowego, w aspekcie okoliczności zdarzenia, prowadzi do konstatacji, że oskarżony swoim zachowaniem wypełnił znamiona przestępstwa opisanego w skardze publicznej, a co miało wpływ na treść zapadłego wyroku. W oparciu o powyższy zarzut oskarżyciel publiczny wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Zduńskiej Woli.

W dniu 22 stycznia 2014 r. w toku rozprawy apelacyjnej obecny na sali Prokurator Prokuratury Okręgowej w Sieradzu oświadczył, że popiera wniesioną apelację, z tym że modyfikuje zawarty w niej wniosek i wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz umorzenie postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja Prokuratora Rejonowego w Zduńskiej Woli okazała się w pełni zasadna i skutkowałą koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku i umorzenia postępowania.

W przedmiotowej sprawie pozostaje poza sporem, że w chwili wydawania zaskarżonego wyroku nie doszło jeszcze do przedawnienia karalności zarzucanego oskarżonemu czynu, zatem w sprawie nie zaistniała negatywna przesłanka procesowa, o której mowa w art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. Jednakże przy rozstrzygnięciu sprawy w postępowaniu odwoławczym- prowadzonym po 31 grudnia 2013 roku- zagadnienie przedawnienia karalności czynu zarzucanego K. M. musiała być brana pod uwagę.

Przedawnienie karalności stanowi negatywna przesłankę procesową o charakterze bezwzględny, sprawiającą, że postępowanie nie może się toczyć. Co do zasady, jej zaistnienie wyklucza więc możliwość wyjaśnienia pozostałych warunków karalności. Wówczas też postępowanie należy umorzyć, ale tylko wtedy gdy nie ma od razu podstaw do uniewinnienia oskarżonego z braku czynu lub braku znamion czynu jako przestępstwa albo braku winy. Zatem umorzyć postępowanie można tylko wtedy gdy kwestie istnienia czynu, jego znamion i odpowiedzialności wymagały dalszego dowodzenia, a postępowaniu w tej materii stoi już na przeszkodzie przedawnienie karalności. Chodzi tu o taki układ procesowy, w którym przedawnienie ujawnia się już po przeprowadzeniu wszystkich czynności procesowych i całkowitym skompletowaniu materiału dowodowego. Nie można zatem umorzyć postępowania na rozprawie powołując się na upływ terminu przedawnienia, jeżeli poddana analizie i ocenie całość ujawnionych okoliczności nie pozwala na przypisanie winy lub czyni wątpliwym samo zaistnienie zdarzenia.

W przedmiotowej sprawie do przedawnienia karalności zarzucanego oskarżonemu czynu doszło z końcem ubiegłego roku. Sąd I Instancji ukończył bowiem postępowanie dowodowe, a zebrany dotychczas w toku procesu materiał dowodowy, w jego ocenie, dawał podstawy do uniewinnienia oskarżonego, co znalazło odzwierciedlenie w wydanym 10 września 2013 r. wyroku. Sąd Rejonowy mógł uniewinnić oskarżonego, gdyż ukończenie postępowania umożliwiło merytoryczną analizę i ocenę jego zachowania, a w konsekwencji także badanie zarzutów odwoławczych dotyczących rozstrzygnięcia in merito (i to niezależnie od istnienia okoliczności wymienionych w art. 17 § 1 pkt. 6 k.p.k., których w dacie ferowania zaskarżonego wyroku nie było).

Z dokonaną przez organ meriti oceną materiału dowodowego oraz poczynionymi ustaleniami faktycznymi przyjętymi za podstawę wyroku nie sposób się zgodzić. Wbrew stanowisku Sądu I instancji ogół zgromadzonego materiału dowodowego wskazują, że stosunek prawny łączący oskarżonego z pokrzywdzonymi nosił cechy charakterystyczne dla stosunku pracy, a nie umów cywilnoprawnych. Wobec różnych cech charakterystycznych wykonywania zatrudnienia na podstawie umów o pracę i umów cywilnoprawnych, dla oceny stosunku prawnego decydujące jest ustalenie, które z tych cech mają charakter przeważający (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 września 1998 r. w sprawie I PKN 334/98, publik. OSNAPiUS z 1999 r., Nr 20, poz. 646). Taka sama praca może przedmiotem zobowiązania pracowniczego i zobowiązania cywilnoprawnego. O pracowniczym charakterze zatrudnienia nie decyduje rodzaj pracy, ale wykonywanie jej przede wszystkim w warunkach podporządkowania poleceniom

pracodawcy, konkretyzującym czynności, które w ramach umówionego rodzaju pracy ma pracownik wykonywać, a także wskazującym sposób oraz czas i miejsce ich wykonywania (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 1998 r. w sprawie I PKN 170/98, publik. OSNAPiUS z 1999 r. nr 11, poz. 369).

Zgodnie z treścią przepisu art. 22 § 1 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i w czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem. Zatrudnienie w warunkach określonych w § 1 jest zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy, bez względu na nazwę zawartej przez strony umowy (§1' ww. przepisu).

Stosunek pracy jest dobrowolnym stosunkiem prawnym o charakterze zobowiązaniowym, zachodzącym między dwoma podmiotami, z których jeden, zwany pracownikiem, obowiązany jest świadczyć osobiście i w sposób ciągły, powtarzający się, na rzecz i pod kierownictwem drugiego podmiotu, zwanego pracodawcą, pracę określonego rodzaju oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca zatrudniać pracownika za wynagrodzeniem.

Podkreślić należy, iż wykonywanie takich samych czynności może występować w ramach umowy o pracę i umowy cywilnoprawnej. Cechą umowy o pracę nie jest pozostawanie w dyspozycji pracodawcy, bo to może występować też w umowach cywilnoprawnych, lecz wykonywanie pracy pod kierownictwem pracodawcy (pracy podporządkowanej). Ta cecha ma charakter konstrukcyjny dla istnienia stosunku pracy (tak też SN w wyroku z dnia 25 listopada 2005 r., sygn. akt IUUK 68/05, Wokanda 2006/4/26).

Przenosząc powyższe uwagi teoretyczne do stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy stwierdzić należy, iż w przypadku stosunku prawnego łączącego oskarżonego z pokrzywdzonymi zebrane w sprawie dowody dawały podstawę do ustalenia, iż w umowach tych przeważały cechy zatrudnienia pracowniczego. W szczególności dowody z przesłuchania pokrzywdzonych wskazują, iż wykonywali oni pracę o charakterze podporządkowanym i pod kierownictwem K. M., który był organizatorem czynności remontowo-budowlanych, a które to czynności były wykonywane po uzgodnieniu z nim, w miejscu i czasie przez niego wskazanym. To właśnie oskarżony decydował, jakie konkretne zadania mają być przeprowadzone, przez którego z pokrzywdzonych, w jaki sposób, z jakich materiałów. To on też dostarczał na teren wykonywanych prac materiał niezbędny do ich wykonania. Ponadto pokrzywdzeni za wykonane czynności mieli uzyskiwać od K. M. ustalone wynagrodzenie.

Powyższych ustaleń nie podważają wyjaśnienia oskarżonego, gdyż mają one zasadniczo abstrakcyjny charakter w tym znaczeniu, iż nie odnosiły się do warunków zatrudnienia konkretnych osób.

Zważyć zatem należy, że wskazane wyżej warunki zatrudnienia pokrzywdzonych odpowiadały w pełni definicji stosunku pracy opisanego w treści art. 22 § 1 k.p.

Stwierdzone przez Sąd Odwoławczy uchybienia w procedowaniu organu meriti przesądziły o niemożności utrzymania w mocy zaskarżonego orzeczenia i konieczności uchylenia zaskarżonego wyroku oraz umorzenia niniejszego postępowania.

Ponieważ czyn przypisany oskarżonemu został popełniony w okresie od stycznia 2000 r. do miesiąca grudnia 2003 r., dlatego zgodnie z dyspozycją art. 101 § 1 pkt. 4 k.k. oraz art. 102 k.k. przedawnienie jego karalności nastąpiło z końcem 2013 r. Powyższe dowodzi, że Sąd I instancji w dniu wyrokowania (10 września 2013 r.) posiadał uprawnienia do prowadzenia postępowania w niniejszej sprawie i uprawnienia te wygasły z końcem 2013 r., kiedy sprawa zawiśla przed Sądem Okręgowym w Sieradzu. Kierując się treścią art. 414 § 1 k.p.k. Sąd Odwoławczy, który na podstawie art. 458 k.p.k. ma zastosowanie do postępowań przed Sądem II instancji, zobowiązany był zbadać czy nie zachodzą przesłanki określone w art. 17 § 1 pkt. 1 i 2, co skutkowałoby zasadnością utrzymania w mocy orzeczenia uniewinniającego. Z uwagi na fakt, iż Sąd Okręgowy nie podzielił zapatrywań organu meriti, dokonał odmiennej oceny materiału dowodowego oraz poczynił inne ustalenia faktyczne w sprawie, dlatego zaskarżone orzeczenie należało uchylić,

a postępowanie przeciwko K. M., z uwagi na stwierdzenie zaistnienia ujemnej przesłanki procesowej w postaci przedawnienia karalności, umorzyć.

Z uwagi na treść wydanego orzeczenia Sąd Okręgowy na podstawie art. 632 pkt. 2 k.p.k. kosztami sądowymi obciążył Skarb Państwa.